

complementar esta obra ofreciendo a los lectores una dirección de Internet donde poder oír los ejemplos ya que aunque el libro esté escrito en catalán sin duda tendrá lectores de otras lenguas que posiblemente no conozcan ciertas peculiaridades de la entonación catalana.

Felicitemos sinceramente a la autora y nos felicitamos de poder disponer de este material tan necesario para abordar el análisis de la entonación.

Valeria Salcioli Guidi
EFE XII, 2003, pp. 211-214

ANA MA. FERNÁNDEZ PLANAS i JOSEFINA CARRERA SABATÉ (2001): *Prácticas de transcripción fonética en castellano*, Barcelona, Salvatella

El llibre que em proposo de ressenyar constitueix una proposta de pràctiques de transcripció fonètica de la varietat estàndard de la llengua castellana. L'objecte d'atenció és, segons les autores, un *modelo de castellano estándar en un registro formal (cuidado) de habla sin llegar a un nivel enfático* (p. 5). No es tracta, doncs, d'un manual de fonètica castellana, tot i que, com no podia ser d'una altra manera, les orientacions que, en forma de taules, prescriuen la transcripció dels sons esdevenen una síntesi excel·lent del comportament fonètic de les formes subjacents d'aquesta llengua.

El plantejament metodològic és força atractiu ja que traça un itinerari d'accés a la pràctica transscriptora fonamentat en un augment progressiu del grau de dificultat. Aquest propòsit pren forma en la distinció tradicional dels models *ample* i *estret* de la transcripció. Això és: mentre que el primer (transcripció ampla), de caràcter introductor, propicia la visualització d'una nòmina de trets fonamentals; el segon (transcripció estreta), en canvi, aborda amb exhaustivitat la transcripció més aproximada possible a la substància fònica avaluada. Hom podria anomenar *transcripció al·lofònica* el primer nivell, amb la consegüent interrelació entre les unitats fonètiques i les fonològiques, i *transcripció fonètica*, estrictament, el segon.

La notació fonètica utilitzada ha estat l'Alfabet Fonètic Internacional (*International Phonetic Alphabet*) en la versió més actualitzada (1993, modificada mínimament el 1996). És d'agrair, doncs, que les autores, malgrat la pressió de la tradició particularista procedent de la Romanística, hagin optat pel sistema que garanteix una millor incorporació a l'àmbit de la Lingüística general. Encara més,

és també molt satisfactòria la seva contribució a consensuar, en el mateix àmbit de la transcripció de la llengua castellana, una utilització ben fonamentada de la simbologia en un context de multiplicitat de pràctiques. En aquest sentit, és especialment rellevant la incorporació dels símbols [j̞] (o [j̠]) en la transcripció estreta per a la transcripció de l'africada palatal sonora de *yate* (Martínez Celdrán i Fernández Planas (2001): «Propuesta de transcripción para la africada palatal sonora del español», *Estudios de fonética Experimental*, XI, pp.173-190). Sens dubte, el *Manual de transcripció fonètica* d'Eulàlia Bonet, Maria-Rosa Lloret i Joan Mascaró (Bellaterra, Servei de Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona, 1997) i la *Fonètica pràctica del català oriental central i del nord-occidental* (Barcelona, Salvatella, [1995] 2001), tot i centrar-se en la llengua catalana, han estat bons referents.

El pas de la transcripció ampla a l'estreta no només es basa en una caracterització coarticulatòria més precisa. També hi juga un paper molt important l'establiment de tot un seguit de convencions en la mateixa utilització dels símbols i, sobretot, dels diacrítics. Alguns exemples emblemàtics en aquest sentit serien l'absència, en la transcripció ampla, del diacrític de major obertura en els sons aproximants o el de dentalització en els segments oclusius dentoalveolars. El criteri seguit és el de la simplicitat: atès que en castellà (com en català) no s'estableix una oposició entre fricativus i aproximants bilabials, dentals i velars, d'una banda, i entre oclusius dentals i alveolars, de l'altra, es prescindeix del diacrític. Aquest, però, reapareixerà en la transcripció estreta, més exigent.

L'estructura de l'obra és la següent: la primera part explica algunes de les convencions que les autores utilitzaran i presenta l'estructura del llibre i els sistemes de transcripció triats; la segona part (*Tablas y ejercicios*) proposa un marc teòric que estableix el funcionament dels segments contextualitzats i proporciona, tot seguit, una bateria d'exercicis per posar a prova els coneixements adquirits tant en una versió ampla com en una versió estreta; la tercera (*Textos para transcribir*) presenta tot un seguit de textos la transcripció dels quals hauria de consolidar la pràctica adquirida en la primera. Aquesta part només es proposa resoldre-la en la versió estreta. Finalment, hi ha un solucionari que, sens dubte, fa del manual una eina especialment adequada per a l'alumne (o l'estudiós en general) autodidacta.

Feta aquesta caracterització sumària, voldria formular unes remarques que em semblen del tot oportunes. La primera faria referència a l'objecte d'estudi: la varietat formal de la llengua castellana. Malgrat que les autores adverteixen que defugen la variació diatòpica, diastràtica i diafàsica, tríada terminològica d'U. Weinreich, no es pot perdre de vista que la varietat estàndard de la llengua mai no

es deslliura totalment de la variabilitat. És més: la varietat geogràfica, fonamentalment, acaba sent la base sobre la que pren suport el model referencial. Una de les autores, Josefina Carrera, així ho ha plantejat en la seva *Fonètica pràctica* (Barcelona, Salvatella, [1995] 2001) en relació amb la dualitat formal que presenta la varietat estàndard de la llengua catalana en l'àmbit estricte del Principat de Catalunya (català nord-occidental vs català oriental). Segons el meu parer, la llengua castellana no està exempta d'un tractament similar. Si més no, caldria explicitar l'àmbit territorial de la varietat referencial proposada.

D'altra banda, és inevitable sumar-me a la reiterada demanda d'afegir material sonor a les eines teoricometodològiques que aborden l'àmbit fonètic de les llengües. Tanmateix, sóc plenament conscient que, tot i que actualment l'avenç tecnològic facilita molt aquest propòsit, l'encariment del producte final acaba esdevenint un obstacle sovint insalvable a l'hora de viabilitzar-lo comercialment.

Recapitem: som davant d'una proposta metodològica de transcripció fonètica que, especialment en l'àmbit universitari, pot ser d'una gran utilitat per a l'alumnat (i per al professorat). La bona fonamentació del treball i l'excel·lent trajectòria docent i investigadora de les autores són uns avals difícils de negligir a l'hora de fer-ne una valoració global altament satisfactòria.

Miquel-Àngel Pradilla Cardona
EFE XII, 2003, pp. 214-216